

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра публічного та приватного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА
СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності D8 «Право»
(код і найменування спеціальності)

освітньої програми «Право»
(назва освітньо-професійної програми)

тип дисципліни професійної підготовки

2025 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА
(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою публічного та приватного права
протокол № 1
від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Ірина КОЗАКОВА
(прізвище, ініціали)

Укладач: *Чуб Антон Володимирович*, доктор юридичних наук, доцент.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: обов'язкова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення дисципліни *«Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні»* доцільне після оволодіння здобувачами вищої освіти базовими знаннями з основ конституційного права України, адміністративного права та процесу України, цивільного права України, права соціального забезпечення, страхового права, сімейного права, ювенального права, житлового права, фінансового права, а також суміжних до них галузей публічного права.

Предметом вивчення навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні»* є правові норми, принципи, інститути та механізми регулювання суспільних відносин у сфері соціального забезпечення, що охоплюють систему державних і недержавних соціальних гарантій, соціального страхування, соціальної підтримки та соціальних послуг, а також сучасні доктринальні підходи, проблеми правозастосування та напрями вдосконалення соціально-забезпечувального законодавства в умовах трансформації соціальної політики держави.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться **120 годин (4 кредити ECTS)**.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні»* є надання здобувачам вищої освіти знань у сфері соціально-захисних правовідносин; природи і суті соціального захисту громадян; підготовка до практичної діяльності висококваліфікованих спеціалістів із всебічним знанням трудового права та права соціального забезпечення, що має розглядатися як умова становлення професійної культури; підготовка до практичної діяльності висококваліфікованих спеціалістів із всебічним знанням.

Основними завданнями навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні»* є формування у здобувачів системного розуміння правових норм, принципів та механізмів регулювання соціально-забезпечувальних правовідносин, оволодіння знаннями про структуру й функціонування системи державних і недержавних соціальних гарантій, соціального страхування, соціальної підтримки та соціальних послуг; набуття навичок аналізу доктринальних позицій, виявлення проблем правозастосування та оцінювання сучасних тенденцій розвитку законодавства у сфері соціального забезпечення; забезпечення здатності застосовувати правові норми у практичній діяльності, здійснювати юридичне тлумачення, обґрунтовувати та ухвалювати правові рішення у сфері соціального захисту громадян як складової професійної юридичної культури.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна *«Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні»* забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
- СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
- СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.
- СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
- СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
- СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
- СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.
- СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
- СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
- СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.
- СК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.
- СК13. Здатність доносити до фахівців і нефаківців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
- СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.
- СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.
- ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

- ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.
- ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.
- ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.
- ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
- ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.
- ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.
- ПРН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.
- ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.
- ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.
- ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.
- ПРН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.
- ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	24	4	4			16	23	1	2			20
Тема 2. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ	24	4	4			16	23	1	2			20
Тема 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ	22	4	4			14	24	2	2			20
Тема 4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ	24	4	4			16	24	2	2			20
Тема 5. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН	26	4	6			16	26	2	4			20
<i>Усього годин</i>	120	20	22	0	0	78	120	8	12	0	0	100

5. Зміст програми навчальної дисципліни

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Поняття, предмет, метод і принципи права соціального забезпечення; система та джерела (Конституція України, міжнародні акти МОП, закони «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» тощо); суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення; поняття соціального ризику (втрата працездатності, безробіття, старість, інвалідність, смерть годувальника); взаємозв'язок трудового і соціального забезпечення: трудова діяльність як джерело набуття страхового стажу, право на відпустку у зв'язку з вагітністю і пологами, охорона праці.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Принцип солідарності та обов'язковості для всіх працюючих осіб. Поняття, принципи та види загальнообов'язкового державного соціального страхування (на випадок безробіття, тимчасової непрацездатності, нещасного випадку на виробництві, пенсійне страхування, страхування на випадок тимчасової втрати працездатності, медичне страхування); роль роботодавця і працівника як страхувальників і застрахованих осіб; порядок сплати страхових внесків, ведення обліку страхового стажу; механізм реалізації права на страхові виплати; зв'язок із трудовим правом: як умови праці, режим робочого часу і заробітна плата впливають на розмір страхових внесків і майбутнє пенсійне забезпечення; аналіз Фондів соціального страхування, їх функцій і повноважень.

ТЕМА 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ

Види пенсій та особливості пенсійного забезпечення працівників окремих сфер. Пенсійна система України (солідарна, накопичувальна та недержавна); умови призначення пенсії за віком, за вислугу років, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника; спеціальні пенсійні режими для державних службовців, військовослужбовців, суддів, науковців, педагогічних і медичних працівників; порядок перерахунку пенсій, індексації, обчислення стажу; роль трудової книжки та підтвердження трудового стажу; взаємозв'язок із трудовим правом: право на працю, звільнення, тривалість страхового стажу, умови виходу на пенсію після трудової діяльності; актуальні реформи пенсійної системи, зокрема перехід до трирівневої моделі.

ТЕМА 4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

Несплатне соціальне забезпечення осіб, які не мають достатнього трудового чи страхового стажу. Поняття, види та принципи державної соціальної допомоги (адресність, потреба, соціальна справедливість); система органів, що здійснюють призначення та виплату допомоги (органи соціального захисту населення, центри соціальних служб, Пенсійний фонд України); види допомоги: допомога малозабезпеченим сім'ям, при народженні дитини, одиноким матерям, особам з інвалідністю з дитинства, особам, які доглядають за хворими; взаємозв'язок з трудовим правом: гарантії для працівників під час отримання соціальної допомоги, збереження робочого місця, надання відпусток у зв'язку з доглядом за дитиною; електронні сервіси соціального захисту, реформа цифровізації системи соцдопомоги.

ТЕМА 5. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН

Спеціальні режими соціального захисту, встановлені для вразливих груп населення. Соціальний захист ветеранів війни, осіб з інвалідністю, учасників бойових дій, внутрішньо переміщених осіб, дітей-сиріт, осіб похилого віку, постраждалих від Чорнобильської катастрофи; механізми надання пільг, компенсацій, соціальних послуг, реабілітації, санаторно-курортного лікування; зв'язок із трудовим правом: гарантії працевлаштування осіб з інвалідністю, бронювання робочих місць, додаткові відпустки та пільги; сучасні тенденції розвитку державної політики у сфері соціального захисту в умовах війни та відновлення країни; міжнародні стандарти соціального захисту та їх імплементація в українське законодавство.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	4	1
2	Тема 2. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ	4	1
3	Тема 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ	4	2
4	Тема 4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ	4	2
5	Тема 5. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН	4	2
Усього годин		20	8

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	4	2
2	Тема 2. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ	4	2
3	Тема 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ	4	2
4	Тема 4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ	4	2
5	Тема 5. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН	6	4
Усього годин		22	12

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

9. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

10. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	16	20

2	Тема 2. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ	16	20
3	Тема 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ	14	20
4	Тема 4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ	16	20
5	Тема 5. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН	16	20
Усього годин		78	100

11.Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота з дисципліни *«Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні»* спрямована на комплексне та поглиблене опрацювання сучасних підходів до правового регулювання соціально-захисних відносин, аналіз інститутів соціального страхування, соціальної допомоги, пенсійної системи та спеціальних механізмів соціального захисту. Дисципліна охоплює дослідження нормативно-правових актів, міжнародних стандартів, доктринальних підходів та актуальної практики застосування норм соціального забезпечення в Україні.

Опрацювання матеріалу розпочинається з вивчення загальних засад права соціального забезпечення: предмета, методу та принципів галузі, системи та джерел правового регулювання, ролі Конституції України, актів МОП, спеціальних законів про соціальне страхування та соціальну допомогу. Значну увагу приділено аналізу категорії соціального ризику, його юридичній природі й класифікації, а також взаємозв'язку трудового та соціального забезпечення, зокрема питанням страхового стажу, охорони праці й гарантій для працівників.

Дослідження загальнообов'язкового державного соціального страхування зосереджене на принципах солідарності, обов'язковості та універсальності захисту для працюючих осіб. Розглядаються види страхування, роль роботодавця та працівника, механізми обліку страхового стажу, структура та повноваження фондів соціального страхування. Аналізуються взаємозв'язки між умовами праці, рівнем заробітної плати та розмірами страхових внесків і майбутнього пенсійного забезпечення.

Важливою складовою є опрацювання інституту пенсійного забезпечення: трирівневої пенсійної системи, умов призначення різних видів пенсій, спеціальних пенсійних режимів для окремих професійних груп, процедур індексації та перерахунку. Особливий акцент робиться на ролі трудової книжки, підтвердженні страхового стажу та впливі реформування пенсійної системи на соціальну стабільність.

Детально опрацьовуються організаційно-правові основи державної соціальної допомоги, включно з аналізом системи органів соціального захисту, критеріїв адресності та потреби, видами допомог для різних категорій громадян і особлива увага приділяється гарантіям для працівників, які отримують соціальну допомогу, а також впровадженню цифрових сервісів і модернізації механізмів доступу до соціальних виплат.

Вивчення соціального захисту окремих категорій громадян охоплює спеціальні режими захисту для ветеранів, осіб з інвалідністю, учасників бойових дій, внутрішньо переміщених осіб, дітей-сиріт та постраждалих від Чорнобильської катастрофи. Розглядаються пільги, компенсації, реабілітаційні послуги й механізми працевлаштування осіб із підвищеною соціальною вразливістю, ставлячи в центр адаптацію й імплементацію міжнародних стандартів соціального захисту та відповідальність державної політики потребам суспільства в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Опрацювання матеріалу у самостійній роботі формує здатність системно аналізувати соціально-правові явища, правильно застосовувати норми права соціального забезпечення до конкретних життєвих ситуацій, оцінювати відповідність державних рішень принципам соціальної справедливості та міжнародним стандартам, працювати з нормативними актами, практикою органів соціального захисту та судовими рішеннями, що забезпечує високу професійну готовність майбутніх фахівців до роботи в системі соціальної політики, правозастосування й надання правової допомоги у сфері соціального забезпечення.

Нижче подано варіанти завдань для самостійної роботи, що відповідають змісту окремих тем дисципліни та поглиблюють опрацювання навчального матеріалу. Виконати необхідно два завдання в кожному варіанті.

Варіант 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1) Підготуйте структурований огляд джерел права соціального забезпечення (Конституція, закони, міжнародні акти МОП): визначте їх юридичну силу та сферу регулювання.
- 2) Складіть порівняльну таблицю соціальних ризиків (втрата працездатності, безробіття, інвалідність, старість, смерть годувальника) із зазначенням правових механізмів їх забезпечення.

Варіант 2. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

- 1) Проаналізуйте структуру страхових фондів України: функції, повноваження, механізми фінансування.
- 2) Підготуйте схему розрахунку страхового стажу та обов'язкових внесків із моделюванням різних трудових ситуацій.

Варіант 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ

- 1) Зробіть порівняльний аналіз різних видів пенсій (за віком, по інвалідності, за вислугу років, у разі втрати годувальника): умови, порядок оформлення, обчислення стажу.
- 2) Підготуйте огляд спеціальних пенсійних режимів (військовослужбовці, держслужбовці, судді, науковці): правові підстави та відмінності.

Варіант 4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

- 1) Складіть перелік видів державної соціальної допомоги з аналізом критеріїв «потреби» та «адресності».
- 2) Підготуйте алгоритм звернення за допомогою малозабезпеченим сім'ям із деталізацією етапів, документів та строків.

Варіант 5. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН

- 1) Проаналізуйте правові гарантії соціального захисту ветеранів війни, осіб з інвалідністю, ВПО та інших вразливих груп.
- 2) Складіть огляд міжнародних стандартів соціального захисту та відповідність українського законодавства цим стандартам.

Самостійна робота оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, контролюється при підсумковому контролі.

12. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диференційований залік)

1. Поняття права соціального забезпечення.
2. Предмет правового регулювання у сфері соціального забезпечення.
3. Метод правового регулювання в праві соціального забезпечення.
4. Принципи права соціального забезпечення.
5. Система права соціального забезпечення.
6. Джерела права соціального забезпечення в Україні.
7. Міжнародні акти МОП у сфері соціального забезпечення.
8. Роль Конституції України у формуванні системи соціального забезпечення.
9. Поняття соціального ризику та його види.
10. Взаємозв'язок соціального ризику та соціального забезпечення.
11. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення.
12. Страховий стаж: поняття та правове значення.
13. Роль трудової діяльності у формуванні прав на соціальне забезпечення.
14. Право на відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами: правові підстави.
15. Охорона праці як елемент соціального забезпечення.
16. Поняття та принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування.
17. Принцип солідарності у соціальному страхуванні.
18. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування.

19. Пенсійне страхування: правові основи.
20. Страхування на випадок безробіття: характеристика.
21. Страхування від тимчасової непрацездатності: механізм забезпечення.
22. Страхування від нещасного випадку на виробництві.
23. Медичне страхування: правові аспекти.
24. Страхувальники та застраховані особи: статус і обов'язки.
25. Порядок сплати страхових внесків.
26. Облік страхового стажу: нормативне регулювання.
27. Механізм реалізації права на страхові виплати.
28. Вплив умов праці та заробітної плати на розмір внесків.
29. Роль роботодавця у системі соціального страхування.
30. Компетенція фондів соціального страхування.
31. Види пенсій в Україні: характеристика.
32. Солідарна система пенсійного забезпечення.
33. Накопичувальна система: особливості впровадження.
34. Недержавне пенсійне забезпечення.
35. Умови призначення пенсії за віком.
36. Порядок призначення пенсії за вислугу років.
37. Правове регулювання пенсії по інвалідності.
38. Пенсія у разі втрати годувальника.
39. Спеціальні пенсійні режими: характеристика та правові підстави.
40. Перерахунок пенсій: підстави та порядок.
41. Індексація пенсій: правові механізми.
42. Значення трудової книжки у підтвердженні стажу.
43. Актуальні напрями пенсійної реформи в Україні.
44. Поняття та види державної соціальної допомоги.
45. Принципи адресності та потреби у сфері соцдопомоги.
46. Органи, що призначають державну соціальну допомогу.
47. Види соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.
48. Порядок призначення допомоги при народженні дитини.
49. Правове забезпечення допомоги самотнім матерям.
50. Гарантії працівників при отриманні соціальної допомоги.

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях: вербальні методи (пояснення, лекційний виклад, дискусійні блоки); методи візуалізації (презентації, графічні та табличні моделі, демонстраційні матеріали); робота з нормативними джерелами та міжнародними документами; робота з навчально-методичною літературою (конспектування); використання дистанційних і мультимедійних інструментів (презентації, аналітичні діаграми, електронні ресурси).

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях: вербальні методи (дискусія, аналіз ситуацій); методи візуалізації (побудова схем, таблиць, моделей); робота з нормативно-правовими актами та судовою практикою; кейс-метод (вирішення правових ситуацій, розробка алгоритмів дій); практичний метод (підготовка правових висновків, стратегій оскарження, матриць правового захисту); пошуковий метод (аналіз міжнародних стандартів, відбір документів соцзахисту, вивчення електронних сервісів).

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни *«Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні»* використовуються такі методи оцінювання:

Для поточного контролю: усне та письмове опитування; аналіз ситуаційних завдань; виконання правових висновків і міні-аналітик; підготовка таблиць, схем, матриць; рецензування рішень ВС; участь у дискусійних блоках; тестові завдання тощо.

Для підсумкового контролю: усна та/або письмова відповідь; тестування; розв'язання ситуаційних кейсів; підготовка аналітичного письмового завдання.

15. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення диференційованого заліку

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні» є підсумковий контроль – диференційований залік

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються контрольні заходи у формі поточного та підсумкового контролю знань у відповідності до «Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти».

Поточний контроль

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни. Оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти для дисципліни «Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні» відбувається за такими рекомендованими балами:

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти	Кількість балів
Аудиторна робота	
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач тощо	1-5
Тестування	1-5
Практичний кейс тощо	1-10
Інші види аудиторної роботи*	
Самостійна робота	
Реферат, есе тощо	1-10
Інші види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо); написання наукової статті, участь у конкурсах студентських робіт тощо)	1-10
Інші види самостійної роботи*	
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються критерії у відповідності до «Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти».

Підсумковий контроль

Максимальна кількість балів за диференційований залік з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні» складає **40 балів**.

Для визначення ступеня засвоєння навчальної дисципліни та контрольного оцінювання знань здобувачів вищої освіти за підсумковим контролем застосовуються критерії у відповідності до «Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти».

Підсумкова оцінка переводиться у національну систему оцінювання і шкалу ECTS згідно таблиці:

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену курсової роботи (проекту), практики	для заліку (диференційованого заліку)
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота - 60					Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1						
T1	T2	T3	T4	T5	Самостійна робота	
10	10	10	10	10	10	40
						100

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота - 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50	10	40	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Актуальні проблеми права соціального забезпечення в Україні» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

19. Рекомендована література

Основна

Рекомендована література:

1. Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс законів про працю України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
4. Закон України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
5. Податковий кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
6. Закон України “Про зайнятість населення” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
7. Закон України “Про охорону праці” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

8. Закон України “Про відпустки” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Закон України “Про соціальні послуги” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
10. Закон України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім’ям” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>
11. Закон України “Про державну допомогу сім’ям з дітьми” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>
12. Закон України “Про допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>
13. Закон України “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>
14. Постанова КМУ №1751 від 27.12.2001 р. Про Порядок призначення і виплати державної допомоги сім’ям з дітьми <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-%D0%BF#Text>
15. Закон України “Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
16. Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
17. Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
18. Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
19. Закон України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>
20. Закон України “Про охорону дитинства” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
21. Постанови Кабінету Міністрів України від 15.04.2025 р. №448 Про Питання надання послуг деякими категоріями фахівців окремим категоріям осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, членам сімей таких категорій осіб в закладах охорони здоров’я <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448-2025-%D0%BF#Text>
22. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне забезпечення” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
23. Указ Президента України Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>
24. Розпорядження КМУ від 14 квітня 2021 р. № 366-р Про схвалення Національної стратегії із створення безбар’єрного простору в Україні на період до 2030 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>
25. Розпорядження КМУ від 25 березня 2025 р. № 374-р Київ Про затвердження плану заходів на 2025-2026 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар’єрного простору в Україні на період до 2030 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-2025-%D1%80#Text>
26. Пилипенко П.Д. Соціальне право: становлення та перспективи майбутнього. *Право України*. № 2, 2022. С. 64-75.
27. Kaplenko H.V., Kulish I. M., Stasyshyn A.V. et al. Innovative Nature of Social Entrepreneurship at the Present Stage. *Economic Studies journal*. 2022. 31 (5). P. 33. URL: https://www.iki.bas.bg/Journals/EconomicStudies/2022/2022-5/03_InnaKulish.pdf
28. Бориченко К.В. Судовий контроль за виконанням рішень у соціальних спорах. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2024. №2 (22). С 16-25.
29. Синчук С.М. Соціальні послуги та організаційно-правові форми їх надання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2024. Випуск 84: частина 2. С. 137–142.
30. Синчук С.М., Яструбецький В.В. Соціальний захист працівників як об’єкт соціального діалогу. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Випуск 35. С.88 – 95.
31. Чуб А.В. Адміністративно-правовий механізм захисту суб’єктивних публічних прав. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 13. С. 160–166.

32. Чуб А.В. Структура адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 14. С. 163–170.
33. Чуб А.В. Адміністративна юстиція як гарантія захисту суб'єктивних публічних прав: історія розвитку та становлення в Україні. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2020. № 5(33). С. 177–184.
34. Чуб А.В. Адміністративна правосуб'єктність приватної особи. *Право та державне управління*. 2020. № 3. С. 53–59.
35. Чуб А.В. Класифікація суб'єктивних публічних прав приватної особи. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 101–108.
36. Чуб А.В. Адміністративно-правове регулювання права особи на участь в ухваленні управлінських рішень. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 15. С. 98–103.
37. Вареник О.С. Напрями оптимізації локального правового регулювання охорони праці. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. № 6. С. 129–136. <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.4>

Допоміжна

1. Дунаєва Л. М. Право соціального забезпечення України : метод. вказівки для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 231 «Соціальна робота» / Л. М. Дунаєва, А. Ф. Аблов. – Одеса : Одес. нац. ун-тет ім. І. І. Мечникова, 2021. – 126 с.
2. Мокрицька Н. П. Право соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 536 с.
3. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
4. Право соціального забезпечення : навчальний посібник / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. - Одеса, 2022. - 266 с. Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.16223>